

Список використаних джерел:

1. Бейджент М., Ли Р. Цепные псы церкви. Инквизиция на службе Ватикана / М. Бейджент, Р. Ли. – М.: Эксмо-Пресс, 2006. – 375 с.
2. Григулевич И. Р. Инквизиция/ И. Р. Григулевич. – М.: АСТ Москва, 2006. – 448 с.
3. Льюренте Х. А. Критическая история испанской инквизиции [электронный ресурс] / Х. А. Льюренте. – Режим доступа:http://krotov.info/history/16/liorente/lior_11.html#1 (дата звернення 5 травня 2017).
4. Мариана Х. де. Всеобщая история Испании. / Х. де Мариана [пер. с фр. А. Д. Голостенова]. – СПб.: Альфарет, 2016. – 676 с.
5. Мейкок А. История инквизиции / А. Мейкок; [пер. с англ. М. В. Келер]. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2002. – 386 с.

Синолиця В.М.

студентка,

Науковий керівник: Свиначенко Н.О.

кандидат історичних наук, доцент,

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

«ЧИСТЕ МИСТЕЦТВО»:

ЧИ СПРАВДІ «НАЇВНЕ» МИСТЕЦТВО ТАКЕ НАЇВНЕ?

*Живопис заняття для сліпих. Художник
малює не те, що бачить, а те, що відчуває.
Пабло Пікассо*

Актуальність даної роботи полягає в тому, що довгий час форми так званої «низової» художньої культури ХХ століття залишались поза увагою дослідників художнього мистецтва. Зараз панує феномен поживлення інтересу до майстрів народного примітиву. Прикладом цього може слугувати колекція одягу осінь-зима 2015-2016 сучасного українського дизайнера Ольги Андрєєвої, яка в основі своєї колекції поклала образи з картин відомої української художниці, Марії Приймаченко – представниці «наївного» мистецтва.

Це можна пояснити тим, що в світі часто-густо поширена тенденція «втомлення» від старих течій, що існували протягом багатьох століть. Живопис потребує «перезавантаження»: саме тому митці почали знову поринати в глибину давно забутої народної творчості, яка ще не зазнала прогресу.

Метою статті є огляд «наївного», або як його ще називають істинним, мистецтва та його роль у розвитку народного живопису.

Примітивізм – це тенденція в мистецтві, що має на меті навмисне використання примітива шляхом спрощення художніх засобів, а також усвідомлене повернення до автентичних форм примітивного мистецтва. Тобто примітивізм виник визначально як тенденція серед художників-професіоналів та протипага академізму.

Під терміном «наївне» мистецтво часто мають на увазі напрям примітивізму, який включає творчість художників-самоучок, тобто тих, які не здобули академічної освіти, але які ввійшли до Українського фонду культури. Отже, «наївне» мистецтво не дорівнює примітивізму, бо примітивізм за своїм значенням значно ширший.

«Наївний» живопис існував паралельно із професійним, час від часу перетинаючись або навіть ворогуючи. Дуже влучно вирізняє «наївне» мистецтво від професійного сучасний український художник Микола Маценко: «Наївне мистецтво – це дуже великий пласт української культури. На мою думку, фундаментальна відмінність між професійним мистецтвом і наївним така сама, як між молитвою і психотерапією. Це два різні шляхи досягнення душевного балансу ... Люди з народу, які не знають професійної «кухні», пишуть картини, бо не можуть не писати. Вони творять від душі. І досягають результату. Професіонали намагаються досягти того ж результату, того ж впливу на серце глядача, але діють згідно з певною професійною формулою» [5].

Історичні аспекти, що вплинули на розвиток наївного мистецтва.

Для того, щоб прослідкувати генезис українського «наївного» мистецтва, варто звернутися до першооснов його виникнення. Завдяки своєму географічному розташуванню важливу роль у розвиненні наївного мистецтва зіграла візантійська іконописна традиція, в якій явно відступали від реалізму, а також вплив православного та римо-католицького іконопису. Істотне значення у формуванні виняткової ідентичності, у порівнянні із народним мистецтвом інших країн, мала ізольованість країни від віянь західного модернізму у період радянських культурних репресій. Тобто народне мистецтво – це вираження спільної культурної історії, яке має глибоке коріння. Це велике колективне несвідоме.

На початку ХХ століття змінюється сприйняття та розуміння «наївного» мистецтва. До цього часу воно сприймалося лише як аматорське другорядне малярство. Воно стало особливим явищем, що ввібрало в себе елементи фольклору, міфів та забобони недогуляного язичества. Тому український «наївний» живопис – це перш за все віддзеркалення праслов'янської душі, що нещодавно вийшла із лісу. Творці цього напрямку мистецтва на своїх полотнах зображують непропорційні людські образи, закони композиції вони підлаштовують під себе, простір на картині вони передають без перспективи, використовують неприродньо яскраві кольори. Таким способом художники передають своє сприйняття світу, часом дещо по-дитячому площинне, але саме цей підхід до вираження свого творчого пориву робить картини цих майстрів по особливому привабливими.

Пейзажі, а також ідилічні сільські мотиви користуються особливою увагою у художників-примітивістів. Багата на буремні події Україна була справжньою плодотворною землею для живопису, особливо в період козацтва. Згадаймо зображення легендарного козака Мамаєва, що стало символом української культурної ідентичності.

На сірому небі банальності зірками спалахують такі видатні майстри народного живопису як Катерина Білокур, Марія Приймаченко, Олесь Семерня, Анастасія Рак, Дмитро Перепелиця та інші.

Плеяду «наївних» умільців відкриває постать «хворої та немічної селянки у спішно пов'язаній хустинці, в гаразд поношеній ватянці чи піджаку». Такою ми бачимо, згідно з автопортретами, Катерину Білокур, «дивачка, що усе квіточки малює», незрозуміла своїми батьками та односельчанами, що зараз викликає захоплення у тисяч її шанувальників. Художниця не отримала бажаної художньої освіти, їй приходилось самостійно, навпомацки опанувувати науку мистецтва. Але саме це і зробило її творчість винятковою та гіпнотичною, адже не відомо була б вона тією Катериною Білокур, яку ми знаємо, якби вона пішла навчатися до якогось художнього технікуму. Власний стиль мазків та приголомшений реалізм в деталях виокремлює її серед інших представників наївного мистецтва. Навіть сам Пабло Пікассо на міжнародній виставці в Парижі (1954 р.) високо оцінив картини Катерини Білокур. «Якби ми мали художницю такого рівня майстерності, то б змусили заговорити про неї цілий світ», каже він.

Ще однією «наївною» представницею являється Марія Приймаченко. На противагу Катерині Білокур, вона знайшла схвалення зі сторони своїх односельчан, вже у вісім років вона розмальовувала хатини своїм замовникам. Попри те, що слава про неї ширилася великими кроками, Приймаченко теж не здобула професійної освіти, але зовсім з іншої причини. В дитинстві Марія захворіла на поліомієліт – страшний недуг, що вражає нервову систему та приводить до паралічів. Дівчинці прийшлося стати на милиці. Це не могло не вплинути на світосприйняття Марії, вона стала по-дорослому спостережливою, почала по-іншому сприймати світ. Та на зважаючи на вимушену самотність вона не втратила оптимізм: «Роблю сонячні квіти тому, що людей люблю, творю на радість, на щастя людям, щоб всі народи один одного любили, щоб жили вони, як квіти по всій землі...» [6]. Її картини – це трансляція діалогу із серцем. Ідеї для її творів визрівали в ній стихійно: «Дивлюсь на підлогу – бачу, то звір, а то людина на коні». Щось на кшталт того, як нам дітям вижалися різні дивовижні тварини, коли подовгу дивились на килим, що висів вдома у бабусі. Прикладом вшанування творчості Марії не тільки в Україні, а й поза її межами, слугує проголошення за рішенням ЮНЕСКО 2009 рік – роком Марії Приймаченко.

Варто згадати й інших представників «наївного» мистецтва, таких як Анастасію Рак та Дмитра Перепелицю. Вони писали натюрморти, використовуючи «наївну» техніку зображення: соковиті кольори, відсутність тіней, площинне зображення предметів.

Підсумовуючи, хотілось би підкреслити, що особливість примітивізму полягає в тому, що художники даного напрямку народного мистецтва переносять свої власні почуття на полотна, не намагаючись когось наслідувати. Це безумовно робить його привабливим для нас своєю відкритістю, чесністю, оптимістичним духом та гуманістичним настроєм. І що попри те, що на перший погляд творчість українських наївних художників може здатися недалекою та

незрозумілою, зростає кількість прихильників, яких підкорила щирість примітивістів. Адже це мистецтво задля любові до мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Дженіфер Кан Чи справді наївне мистецтво таке вже наївне? [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ukrainian-naive.com/publication/cahn_assey.
2. Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. (Голов. ред. Г. А. Скрипник; науковий редактор Т. В. Кара-Васильєва; НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського). – К., 2007 – 2016.
3. Кириченко О. І. Вивчення українського народного примітиву ХХ століття в курсі історії образотворчого мистецтва для художніх спеціальностей вищих навчальних закладів (до постановки проблеми) [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.osmerkinmuseum.kr.ua/hmus/2011c1_u.html.
4. Кириченко О. І. Вивчення українського народного примітиву ХХ століття в курсі історії образотворчого мистецтва для художніх спеціальностей вищих навчальних закладів (до постановки проблеми).[Електронний ресурс]/ О. І. Кириченко// Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії: вибрані матеріали. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Київ, 2007. – Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/kns1_4.php.
5. Маценко М. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ukrainian-naive.com/publication/matsenko_essay.
6. Поліщук Т. Скарби з приватних колекцій [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/naprikipinci-dnya/skarbi-z-privatnih-kolekciy>
7. Пошивайло-Марченко Т. М. Український наїв: особливості народної картини кінця ХІХ – ХХ століття. [Електронний ресурс]. / Т. М. Пошивайло-Марченко // Сучасний стан та перспективи розвитку народознавчої науки в Україні: збірник матеріалів Круглого столу, присвяченого пам'яті В. Т. Скуратівського. – Київ, 2008. – 250 с. – Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_6_10.php.
8. Пушкар'єв А. Спогади про Марію Приймаченко [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://artvertep.com/print?cont=8355>.

Сікаленко О.Ю.

студентка,

*Науковий керівник: **Свинаренко Н. О.***

кандидат історичних наук, доцент,

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

НАЙСТАРІШІ АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ ХАРКОВА

Велику роль у формуванні історії міст мають будівлі, які створювались упродовж багатьох років. Вони є одним з фундаментів зародження культури та головних аспектів політичного, економічного та соціального розвитку. Будівлі можуть розповісти про події, які відбувалися в місті шляхом встановлення функції споруди, яка архітектура була притаманна у певний час та які верстви населення проживали у ньому. Деякі споруди пройшли крізь століття й збереглися до нашого часу зі своєю унікальною історією.